

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **I. H.**, proti odporkyňi **Sociálnej poisťovni, ústrediu**, Ul. 29. augusta č. 8, Bratislava, o **zvýšenie dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu**, na odvolanie odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 1. decembra 2008, č.k. 14Sd 141/2008-21, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 1. decembra 2008, č.k. 14Sd 141/2008-21, **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom krajský súd zrušil rozhodnutie odporkyne číslo X. z 27. marca 2008 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“) a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že preskúmaným rozhodnutím odporkyňa podľa § 112 ods. 4 a § 269 ods. 1 zák.č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov a podľa § 54 ods. 2 zák.č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov zamietla žiadosť navrhovateľky o zvýšenie invalidného dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu. Krajský súd vychádzal z toho, že navrhovateľka poberala sociálny dôchodok, ktorého suma bola od 16. augusta 2007 z dôvodu uzavretia manželstva znížená podľa § 112 ods. 4 a § 269 ods. 1 zák.č. 461/2003 Z.z. a § 54 zák.č.100/1988 Zb., a že navrhovateľka sa z dôvodu rozvodu manželstva domáha obnovenia výplaty pôvodne priznaného sociálneho dôchodku vo výške podľa § 54 zák.č. 100/1988 Zb. Podľa názoru krajského súdu odporkyňa nesprávne aplikovala tak ustanovenie § 112 ods. 4 ako aj ustanovenia § 259 ods. 1 a § 269 ods. 1 zák.č.461/2003 Z.z. a to preto, lebo u navrhovateľky od 16. augusta 2007 nedošlo k odňatiu dávky, ale k jej zníženiu v dôsledku zmeny pomerov (uzavretia manželstva), pričom dávku priznanú podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 treba naďalej posudzovať podľa týchto predpisov v súlade s § 259 ods. 1 zák.č.

461/2003 Z.z. za použitia § 54 zák.č. 100/1988 Zb. Ak u navrhovateľky nastala zmena pomerov, odporkyňa mala v súlade s uvedenými ustanoveniami zvýšiť jej dôchodok na sumu 1,1 násobku životného minima. Zo žiadneho ustanovenia zák.č. 461/2003 Z.z. podľa krajského súdu nevyplýva, že by uzavretím manželstva 4. mája 2007 navrhovateľke zanikol nárok na dávku, priznanú podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003. Naopak, nárok na dávku sa v čase uzavretého manželstva neuplatňoval v dôsledku zmeny pomerov, avšak rozvodom manželstva od 1. februára 2008 sa nárok na uvedenú dávku začne opäť uplatňovať.

Rozsudok krajského súdu napadla odporkyňa včas podaným odvolaním pre nesprávny právny názor krajského súdu. Poukázala na to, že podľa § 259 ods.1 zák.č. 461/2003 Z.z. sa rozhoduje o priznaní, odňatí alebo zmene sumy dávky za obdobie *pred 1. januárom 2004*. Podľa § 269 ods. 2 zák.č. 461/2003 Z.z. sa invalidný dôchodok upravený z dôvodu jediného zdroja príjmu po 31. decembri 2003 vypláca za podmienok ustanovených predpismi účinnými do 31. decembra 2003 a to v sume, v akej patrili k 31. decembru 2003. Navrhovateľke bol invalidný dôchodok znížený na základnú sumu 5988 Sk mesačne, lebo sa vydala a zvýšenie z dôvodu jediného zdroja príjmu jej už od 15. mája 2007 nepatrilo. Odporkyňa poukázala na to, že zák.č. 461/2003 Z.z. od 1. januára 2004 neumožňuje zvýšiť dôchodkovú dávku z dôvodu jediného zdroja príjmu, pretože také zvýšenie nepozná a neobsahuje ani prechodné ustanovenie o opätovnom zvýšení dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, ak toto zvýšenie, priznané do 31. decembra 2003, zaniklo po 1. januári 2004. Žiadala, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil a preskúmané rozhodnutie potvrdil.

Navrhovateľka vo vyjadrení k odvolaniu odporkyne navrhla, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal rozsudok krajského súdu v rozsahu odvolania bez pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 OSP a dospel k záveru, že nie sú dané podmienky ani na jeho potvrdenie ani na jeho zmenu.

Predmetom konania je zákonnosť rozhodnutia odporkyne z 27. marca 2008, ktorým zamietla žiadosť navrhovateľky o zvýšenie dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu.

Z dávkového spisu odporkyne číslo X. vyplýva, že :

- navrhovateľke bol od 5. júna 1990 priznaný invalidný dôchodok podľa § 29 zák.č. 100/1988 Zb.;
- invalidný dôchodok bol upravený podľa § 54 zák.č. 100/1988 Zb. od 26. mája 2003 ;
- navrhovateľka 9. mája 2007 oznámila odporkyňi, že 4. mája 2007 uzavrela manželstvo s R. H.. Rozhodnutím číslo X. z 18. júna 2007, odporkyňa podľa § 112 ods. 4 a § 269 ods. 1 zák.č. 461/2003 Z.z. a podľa §54 zák.č.100/1988 Zb. od 16. augusta 2007 znížila invalidný dôchodok navrhovateľky na sumu 5988 Sk mesačne. Ďalším rozhodnutím číslo X. z 18. júna 2007 (zmeneným rozhodnutím zo 7. augusta 2007) odporkyňa podľa § 236 ods.1 písm. b/ zák.č. 461/2003 Z.z. uložila navrhovateľke povinnosť vrátiť 6160 Sk ako neprávom vyplatenú sumu na invalidnom dôchodku za obdobie od 16. mája 2007 do 15. augusta 2008. Obe rozhodnutia boli navrhovateľke doručené 18. júla 2007 a *navrhovateľka ich napadla odvolaním z 18. júla 2007, doručeným odporkyňi 20. júla 2007 tak čo do výšky, na ktorú bol dôchodok upravený ako aj čo do povinnosti vrátiť preplatok na dôchodku. Odporkyňa na odvolanie reagovala len listom vedúceho oddelenia dôchodkových dávok IV z 8. augusta 2007, odvolanie však súdu nepostúpila;*
- žiadosťou zo 16. februára 2008 navrhovateľka požiadala od 1. februára 2008 o zvýšenie dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, na ktorý je odkázaná i jej maloletá dcéra.

Z obsahu dávkového spisu vyplýva, že navrhovateľka je poberateľkou invalidného a nie sociálneho dôchodku.

Podľa § 259 ods. 1 zák.č. 461/2003 Z.z. *v konaniach o nárokoch na dávky a ich výplatu z dôchodkového zabezpečenia, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, o ktorých nebolo do tohto dňa právoplatne rozhodnuté, a o priznaní, odňatí alebo zmene sumy dávky za obdobie pred 1. januárom 2004, aj keď o uvedenej dávke už bolo právoplatne rozhodnuté, sa rozhodne podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 s odchýlkami ďalej ustanovenými.*

Ustanovenie § 259 ods. 1 zák.č. 461/2003 Z.z. je ustanovením prechodného charakteru. *Upravuje postup pri rozhodovaní o nárokoch na dávky a zmene ich sumy len za čas pred 1. januárom 2004, nemožno ho preto použiť na prípady, kedy je rozhodované o nároku na dávku, resp. o zmene sumy dávky za čas po 31. decembri 2003.*

Z uvedeného dôvodu právny názor krajského súdu, že dávku priznanú podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 treba naďalej posudzovať podľa týchto predpisov v súlade s § 259 ods. 1 zák.č. 461/2003 Z.z, nie je správny.

Podľa § 269 ods. 2 zák.č. 461/2003 Z.z. ak bol invalidný dôchodok upravený do 31. decembra 2003 z dôvodu jediného zdroja príjmu poberateľa tohto dôchodku a jeho rodinného príslušníka, tento dôchodok sa vypláca po 31. decembri 2003 za podmienok ustanovených predpismi účinnými do 31. decembra 2003, a to v sume, v akej patril k 31. decembru 2003.

V ustanovení § 269 ods. 2 zák.č. 461/2003 Z.z. zákonodarca *upravuje podmienky nároku na výplatu dôchodku*, zvýšeného z dôvodu jediného zdroja príjmu dôchodcu a jeho rodinného príslušníka a jeho sumu *na obdobie po 31. decembri 2003.*

Podľa § 112 ods. 4 zák.č. 461/2003 Z.z. sa dávka vypláca v nižšej sume ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na nárok na výplatu dávky.

Je potrebné si uvedomiť, že je rozdiel medzi nárokom na invalidný dôchodok, nárokom na jeho zvýšenie podľa § 54 ods. 2 zák.č. 100/1988 Zb. a nárokom na výplatu takto zvýšeného dôchodku.

Navrhovateľka má nárok na invalidný dôchodok od 5. júna 1990 a nárok na výplatu tohto dôchodku z dôvodu jej invalidity trvá doteraz.

Nárok na zvýšenie invalidného dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu bol do 31. decembra 2003 podmienený splnením podmienok, uvedených v § 54 zák.č. 100/1988 Zb.

Nárok na výplatu dôchodku, v sume upravenej (zvýšenej) z dôvodu jediného zdroja príjmu je po 31. decembri 2003 podmienený splnením podmienok § 54 zák.č. 100/1988 Zb.

Podľa § 54 ods. 2 zák.č. 100/1988 Zb. ak je na invalidný dôchodok, ktorý nedosahuje 1,1-násobok úhrnu súm životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu ustanoveného osobitným predpisom a ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu ustanoveného

osobitným predpisom, odkázaný aj rodinný príslušník poberateľa takéhoto dôchodku, zvyšuje sa tento dôchodok na 1,1-násobok tejto sumy. Ak poberateľ takéhoto dôchodku alebo jeho rodinný príslušník má aj iný dôchodok alebo iný príjem a úhrn dôchodkov alebo úhrn dôchodku, prípadne dôchodkov a iných príjmov nedosahuje 1,1-násobok úhrnu súm životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu ustanoveného osobitným predpisom a ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu ustanoveného osobitným predpisom, zvyšuje sa dôchodok tak, aby úhrn dôchodkov alebo úhrn dôchodku, prípadne dôchodkov a iných príjmov sa rovnal 1,1-násobku úhrnu súm životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu ustanoveného osobitným predpisom a ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu ustanoveného osobitným predpisom. Ak podmienky zvýšenia dôchodku spĺňajú obaja manželia, zvýši sa dôchodok patriaci manželovi, a to spôsobom ustanoveným v prvej vete. Na určenie iného príjmu platí rovnako § 52 ods. 4.

Pre posúdenie nároku na výplatu invalidného dôchodku navrhovateľky v sume, v akej patril k 31. decembru 2003 je rozhodné, či úhrn dôchodkov a iných príjmov navrhovateľky (a jej rodinného príslušníka) po 31. decembri 2003 nepresiahol 1,1-násobok úhrnu súm životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu ustanoveného osobitným predpisom a ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu ustanoveného osobitným predpisom.

Pokiaľ by úhrn dôchodkov a iných príjmov navrhovateľky a jej rodinného príslušníka v období po 31. decembri 2003 presiahol 1,1-násobok súm životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu a ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu ustanoveného osobitným predpisom k 31. decembru 2003, potom by nárok navrhovateľky na zvýšenie dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu i na výplatu dôchodku v takto upravenej sume *zanikol*.

Zákon o sociálnom poistení neprebral inštitút úpravy dôchodkov z dôvodu jediného zdroja príjmu a preto od 1. januára 2004 nárok na zvýšenie dôchodku z tohto dôvodu už nemôže vzniknúť.

Ustanovenie § 269 ods. 2 zák.č. 461/2003 Z.z. je ustanovením prechodného charakteru. To znamená, že **výplata dôchodku v sume, na ktorú bol upravený z dôvodu jediného zdroja príjmu dôchodcu, je možná len počas nepretržitého trvania podmienok ustanovených v § 54 zák.č. 100/1988 Zb. po 31. decembri 2003.** Ak preto v období

od 1. januára 2004 dôchodca prestane spĺňať podmienky ustanovené v § 54 zák.č. 100/1988 Zb., jeho nárok na výplatu takto zvýšeného dôchodku zanikne.

Zákon č. 461/2003 Z.z. vo svojich prechodných ustanoveniach neupravuje možnosť obnovenia výplaty dôchodku v sume zodpovedajúcej úprave z dôvodu jediného zdroja príjmu po zániku nároku na jeho výplatu podľa § 269 tohto zákona

Z vyššie uvedeného vyplýva, že rozhodnutia odporkyne z 18. júna 2007 o znížení invalidného dôchodku od 16. augusta 2008 a o preplatku na dôchodku v spojení s rozhodnutím zo 7. augusta 2007 doteraz nie sú právoplatné. Opodstatnenosť zníženia invalidného dôchodku od 16. augusta 2007 je však pre posúdenie trvania nároku navrhovateľky na výplatu invalidného dôchodku v sume podľa § 269 zák.č. 461/2003 Z.z. rozhodujúca. Túto okolnosť krajský súd opomenul, teda vo veci rozhodol predčasne a preto odvolací súd rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 v spojení s § 221 ods. 1 písm. f/ a h/ OSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 221 ods. 2 OSP).

V ďalšom konaní krajský súd o zákonnosti rozhodnutia odporkyne z 27. marca 2008 rozhodne znovu až po preskúmaní zákonnosti rozhodnutí odporkyne z 18. júna 2007 v spojení s rozhodnutím zo 7. augusta 2007, prípadne po postúpení opravného prostriedku navrhovateľky z 18. júla 2007 odporkyňou súdu krajský súd zväži postup podľa § 112 ods. 1 OSP. V novom rozhodnutí krajský súd znovu rozhodne o náhrade trov konania, vrátane trov konania odvolacieho (§ 224 ods. 3 OSP).

Aj odvolací súd považuje za potrebné uviesť, že navrhovateľka má možnosť požiadať o priznanie dávok v hmotnej núdzi na príslušnom Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31.júla 2009

JUDr. Viera Nevedelová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová